

**N:o 6.**

Ank. till Riksd. Kansli den 12 April 1886, kl. 1 e. m.

*Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring i §§ 57, 60 och 89 Regeringsformen.*

Uti en från Andra Kammaren till Utskottet öfverlemnad motion, N:o 87, har Herr *J. G. Jansson* i Hemmarö, under åberopande dels af sin vid förra riksdagen i Andra Kammaren väckta motion om ändring af § 89 Regeringsformen och de till Konstitutions-Utskottets Utlåtande, N:o 15, angående densamma fogade reservationer, dels af Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtande, N:o 13, vid 1883 års riksdag i fråga om fyr- och båkafgifternas statsrättsliga natur, dels ock af allmänt bekanta skäl, för hvilka motionären ansett det öfverflödigt att redogöra, enär de framginge af förevarande motions innehåll, föreslagit, »att Riksdagen måtte för sin del besluta följande tillägg till eller förändringar uti nedanstående §§ af Regeringsformen, nemligen:

1:o) 57 §, till hvilken bör tilläggas ett tredje moment, så lydande:

»Inom af Riksdagen bestämda gränser må Konungen pålägga näring, för bekostandet af anstalter till densammas förkofran, särskilda afgifter, hvilka dock icke, äfven om de ingå till statsverket, få för annat än det med dem åsyftade ändamålet användas. Konungen ege ock att pröfva och fastställa de afgifter, som af kommuner, korporationer eller enskilde må upptagas för begagnande af inrättningar till enskildes gemensamma nytta och beqvämlighet.»

2:o) 60 §, som bör erhålla följande lydelse:

*Bih. till Riksd. Prot. 1886. 3 Saml. 4 Häft.*

»Till bevillningar räknas tull- och accismedlen, post- och telegrafmedlen, jernvägstrafikmedlen, stämpelpappersmedlen samt hvad hvarje Riksdag dessutom särskildt såsom bevillning sig åtager. Ej må allmänna afgifter eller pålagor till staten af hvad namn och beskaffenhet som helst utan Riksdagens samtycke kunna förändras, tullen å inkommande och utgående spanmål i händelse af missväxt inom landet allena undantagen. Ej heller må Konungen statens inkomster förpakta eller, till vinning för sig och kronan eller enskilde personer och korporationer, några monopolier fastställa eller annorlunda än i enlighet med efter 87 § stiftade särskilda lagar, meddela koncessioner å anläggning af jernvägar, kanaler, telegrafer eller liknande samfärdsanstalter af monopolieartad beskaffenhet.»

3:o) 89 §, hvilken bör erhålla denna lydelse:

»Riksdagen ege ock att gemensamt med Konungen stifta lagar och författningar, som röra rikets allmänna hushållning, eller grunderna för allmänna inrättningar af alla slag äfvensom att sådan förut stiftad lag eller författning förändra eller upphäfva. Dervid förfares på sätt i 87 § angående civil- och kriminallag är stadgadt, och bör Högsta Domstolens mening inhämtas rörande allt, som är af civil- eller kriminallags natur.»

»Instruktioner och reglementen för embetsmän, embetsverk och allmänna inrättningar af alla slag äfvensom föreskrifter, rörande verkställigheten af de af Konung och Riksdag stiftade lagar och författningar, utfärdas af Konungen efter derom i Statsrådet fattadt beslut. Sådana instruktioner, reglementen och föreskrifter må icke stå i strid med gällande lagar och författningar.»

Egentliga anledningen till väckandet af detta förslag till grundlagsändring torde, att döma af de i ingressen till detsamma gjorda hänvisningar, vara den, att motionären anser de af Kongl. Maj:t fastställda fyr- och båkafgifterna dels vara allt för tryckande för sjöfartsnäringsen, särskildt hvad beträffar segelfartyg, dels ega den betydelse, att deras påläggande utan Riksdagens hörande, om än icke formelt, dock materielt ingrepe i Riksdagens i grundlagen erkända rätt att utöfva svenska folkets beskattningsrätt. Lika egendomliga som dessa omständigheter måste förefalla såsom skäl för en förändring af *grundlagen*, lika vidtomfattande och genomgripande är det väckta ändringsförslaget sjelf, ty i sin helhet betraktadt torde detsamma, med afseende på den rubbning, dess antagande skulle åstadkomma i den af 1809 års Regeringsform gjorda magtfördelning mellan Konung och representation, sväriligen kunna anses öfverträffadt af något föregående.

Vid granskningen af förslaget, hvars hufvudsyfte, såsom redan en

flygtig blick på detsamma låter skönja, är att inskränka de Konungen i grundlagen tillerkända befogenheter, anser Utskottet lämpligt att först pröfva den i hvarje särskild grundlagsparagraf föreslagna förändring och derefter förslaget i dess helhet.

Beträffande då först det gjorda tillägget till § 57 Regeringsformen, så angår det tvenne ämnen, som med hvarandra knappt hafva väsentligare samband än det, som deras delvis gemensamma upptagande i Ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter § 3 förlänar dem. I första momentet bestämmes, att Konungen inom af Riksdagen bestämda gränser må pålägga näring, för bekostandet af anstalter till densammas förkofran, särskilda afgifter, hvilka dock icke, äfven om de ingå till statsverket, få för annat än det med dem åsyftade ändamålet användas. Frånsedt den omständigheten, att stadgandet, att dylika afgifter endast få för det *åsyftade* ändamålet användas, är obehöfligt, enär ju de afgifter, som här äro i fråga, kunna påläggas en näring *allenast* för bekostandet af anstalter till densammas *förkofran*, och man väl svårligen lär kunna tänka sig, att en näring förkofras derigenom, att en afgift lägges på henne för att tillfalla statskassan utan någon förpligtelse för denna att använda hvad som inflyter för befordrande af den i fråga varande näringen, kan man mot den föreslagna bestämmelsen anmärka, att den enligt sin lydelse skulle hindra Kongl. Maj:t att utan Riksdagens hörande upptaga afgifter af en näring för begagnandet af en till densammas förmån inrättad anstalt, äfven om näringens idkare hade full frihet att begagna sig af inrättningen eller ej och således väl ej kunde anses komma att taga de genom henne näringen beredda fördelar i åtnjutande, så vida de ej funne detta vara med deras egna intressen öfverensstämmande. Men äfven om uttrycket »pålägga särskilda afgifter» toges i den betydelse, att det afser endast det fall, att näringens idkare, oberoende af om de vilja eller ej, skola inom af Riksdagen bestämda gränser lemna bidrag till den af Kongl. Maj:t inrättade anstalten, synes stadgandet icke kunna försvaras. Derigenom skulle man nemligen, enligt Utskottets tanke, komma att i grundlagen göra ett uttalande, som strede mot den princip, som bör vara bestämmande så väl för Konung som Riksdag vid vare sig allmänna eller särskilda afgifters påläggande, nemligen att näringarne i regel icke må belastas med speciella skatter eller afgifter, icke ens för bekostandet af anstalter till deras egen förkofran, hvilken torde bäst befordras af näringsidkarne sjelfve genom de åtgärder, de pröfva lämpliga. Och derest en viss närings höjande eger det *omedelbara* intresse för staten, att han anser sig böra upprätta särskilda anstalter för nämnda ändamål, bör staten, för den händelse näringens

idkare icke vilja begagna sig af inrättningen mot erläggande af den påbudna afgiften, själf bestrida kostnaderna för densamma, i likhet med hvad som gäller om öfriga statens anstalter. Denna regel är emellertid ej fri från undantag, ty, om anstalten är sådan, att en näring på grund af förhållandenas natur *måste* njuta de omedelbara frukterna af henne, eller ock anstalten afser att *förekomma vådor*, som näringsens drifvande utan skydd af densamma skulle kunna medföra för staten eller dess medborgare, lär intet vara att invända mot att staten upptager en särskild afgift af näringen i fråga. Exempel på dylika afgifter erbjuda fyr- och båkaafgifterna. Att emellertid göra en grundlagsändring för att med afseende å dessas fastställande begränsa Konungens, ur hans ekonomiska lagstiftningsmakt härflytande, i Ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter uttryckligen erkända befogenhet, torde föga öfverensstämma med den varsamhet, som med afseende på ändringar i grundlagen bör iakttagas, och detta så mycket mer, som Riksdagen ingalunda för närvarande saknar grundlagsenliga medel att, derest den anser Konungen till sjöfartens skada utöfva bemälda sin myndighet, gifva ett verksamt uttryck af sina önsknningar.

Öfvergår man derefter till andra momentet af det föreslagna tillägget till § 57, som stadgar, att Konungen eger att pröfva och fastställa de afgifter, som af kommuner, korporationer eller enskilde, må upptagas för begagnande af inrättningar till enskildes gemensamma nytta och bekvämlighet, så torde detsamma icke heller vara af beskaffenhet att böra tillstyrkas. Den föreslagna bestämmelsen skulle nemligen på ett betänkligt sätt utvidga Kongl. Maj:ts makt i förhållande till kommuner, korporationer och enskilde. Enligt motionärens förslag skulle nemligen, om en enskild person t. ex. på sin egendom gjorde en anläggning, hvilken som helst, hvilken allmänheten fick rätt att emot en viss afgift begagna, Kongl. Maj:t ega att pröfva och fastställa denna afgift, ty onekligen vore en dylik anläggning en anstalt till enskildes gemensamma nytta och bekvämlighet. Att till en sådan grad begränsa den enskilde i hans förvärf torde väl ej heller hafva varit motionärens *mening*, utan lär han hafva afsett endast sådana af kommuner, korporationer och enskilde upprättade *samfärdsanstalter*, hvilka, derest afgifterna för deras begagnande kunde af anläggaren godtyckligt bestämmas, skulle vålla ett ingrepp i den rätt till fri samfärdsel, som måste anses tillkomma rikets samtliga inbyggare. Exempel på afgifter af denna natur äro hamn-, bro-, färj- och andra afgifter af *dylik* beskaffenhet. Den pröfningsrätt med afseende på dessa afgifter, hvilken motionären vill tillerkänna Konungen, torde det ligga i sakens natur att han eger i alla de fall, då i lag ej annor-

ledes bestämts; åtminstone är intet stadgande i den föreslagna riktningen erforderligt, så länge Konungen är i besittning af den ekonomiska lagstiftningsmagten.

Hvad derefter angår den föreslagna förändringen af § 60 Regeringsformen, anser sig Utskottet ej kunna förorda, att bränvinstillverkningsavgifterna icke uttryckligen upptagas bland bevillningarne utan anses innefattade under uttrycket »accismedel». Sant är visserligen, att nämnda avgifter äro att betrakta såsom en accis, men de äro allt för viktiga för att böra uteslutas, så mycket mer som ifrågavarande paragraf för närvarande särskildt upptager »husbehofsbrännerimedlen» och detta uttrycks fullständiga uteslutande i stället för förändring till »bränvinstillverkningsmedlen» möjligen skulle kunna åberopas såsom stöd för den åsigten, att lagstiftaren velat tillåta, att bränvinstillverkningsavgifterna bestämdes genom en af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag, hvarigenom Riksdagens befogenhet att ändra dem för hvarje statsregleringsperiod kunde komma att gå förlorad. Att åter, i likhet med motionären, upptaga telegraf- och jernvägstrafikmedlen såsom bevillningar, eger icke större berättigande än den förra förändringen. Man har visserligen till stöd för detta förslag anfört, att nämnda statsinkomster vore af samma natur som postmedlen och därför borde, liksom dessa, räknas till bevillningarne. Detta resonemang är emellertid allt utom bevisande, ty slutsatsen blefve icke mera ologisk, om den innehölle, att postmedlen borde uteslutas från bevillningarne. Till grund för en förändring i denna senare riktning skulle man dessutom kunna åberopa, att postmedlen icke såsom öfriga särskildt uppräknade bevillningar (med undantag af vissa stämpelpappersmedel) äro skatter, utan särskilda avgifter, som erläggas för begagnande af en statens inrättning, och detta ett begagnande, som är från den enskildes sida frivilligt. Men äfven med frånseende af telegraf- och jernvägstrafikmedlens egenskap att ej vara skatter, möta andra betänkligheter, särskildt mot jernvägstrafikmedlens räknande såsom bevillning. Denna inkomstkällas natur är utan tvifvel af den beskaffenhet, att Riksdagen i de flesta fall skulle blifva tvungen att inskränka sig till fastställandet af vissa allmänna grunder att af Kongl. Maj:t tillämpas och i detalj närmare utföras, hvadan Riksdagens väsentligaste myndighet med afseende å dessa avgifter i sjelfva verket skulle komma att begränsa sig till bestämmandet af maximibeloppen för de särskilda taxorna. Men just häri ligger en icke obetydlig fara för den stora mängden enskilda jernvägar i vårt land. Dessa äro nemligen till sitt ekonomiska bestånd i hög grad beroende af de taxor, som fastställas för statens jernvägar, enär de sjelfva i de flesta fall svårligen torde kunna hålla

sina egna taxor högre än statens; och derest Riksdagen egde, oberoende af Kongl. Maj:t, vid hvarje lagtima riksdag bestämna trafik-taxornas för statens jernvägar maximibelopp, något som blefve följden af jernvägstrafikmedlens upptagande bland bevillningarne, skulle de enskilda jernvägarnes ekonomi blifva beroende af de vexlande meningarne vid särskilda riksdagar i en grad, som förutom den hårdhet, detta beroende innebure för egarne af redan anlagda jernvägar, med all säkerhet skulle verka afskräckande för den enskilda företagsamheten att använda kapital och arbete på utvecklandet af det svenska jernvägsnätet.

Andra momentet af § 60 skulle enligt motionärens förslag få en lydelse, som dels inskränkte och dels kunde anses utvidga den magt, Konungen för närvarande eger. Inskränkningen består deri, att, under det grundlagen för närvarande blott förbjuder Kongl. Maj:t att utan Riksdagens samtycke *förhöja* några allmänna afgifter af hvad namn och beskaffenhet som helst, *tullen å inkommande och utgående spanmål allena undantagen*, skulle enligt förslaget Kongl. Maj:t icke utan Riksdagens bifall ega att *förändra*, d. v. s. icke kunna oberoende af Riksdagen i *något* fall *nedsätta* dylika afgifter, hvarjemte Konungens befogenhet att efter eget bepröfvande förändra tullen å inkommande och utgående spanmål begränsades till det fall, att *missväxt egde rum inom landet*. Den utvidgning af Konungens magt, som skulle kunna anses uppstå genom förslagens antagande, ligger deri, att då enligt grundlagens nuvarande lydelse Konungen icke har rätt att, med undantag af spanmålstullen, förhöja några afgifter af ofvannämnda beskaffenhet, de må ingå till staten eller kommunen etc., innehåller motionärens förslag förbud mot dylik förhöjning endast för det fall, då afgiften eller pålagan *ingår till staten*. Häraf skulle man kunna sluta, att, då bevillningen, såsom fallet är med allmänna sjukvårdsafgiften, icke ingår till staten utan användes direkt för ett kommunalt ändamål, Konungen skulle ega att oberoende af Riksdagen förändra densamma, d. v. s. så väl *höja* som *sänka* den. Beträffande nu först borttagandet af Konungens rätt att nedsätta omförmälda afgifter, är Utskottet af den mening, att en dylik förändring ingalunda skulle medföra gagn för samhället, ty den magt, Konungen för närvarande eger i nämnda afseende, är af behovet påkallad för att sätta honom i stånd att reglera ojemnheter, som vid bevillningarnes fastställande kunnat insmyga sig, samt att uppfylla statens traktatsenliga förpligtelser och förekomma, att den af Riksdagen utöfvade beskattningsrätten kränker samhällsintressen, hvilka det är Konungens grundlagsenliga rätt och pligt att skydda. Att åter begränsa Konungens rätt att förändra tullen på spanmål till det

fall, då missväxt inom landet inträffat eller befaras inträffa, synes Utskottet vara en åtgärd, som ur konstitutionel synpunkt är förkastlig, enär Konungen i så fall, för den händelse t. ex. krig utbröte eller hotade utbryta, skulle vara ur stånd att utan öfverträdelse af grundlagen vidtaga en förhöjning eller nedsättning af spanmålstullen, som af omständigheterna möjligen oeftergiftigt fordrades. Men större anledning, än som finnes till den ifrågasatta<sup>9</sup> minskningen af Konungens magt, är ej tillstädes för den tillökning i henne, som skulle följa deraf, att Konungens obehörighet att förhöja allmänna afgifter enligt § 60 endast fastställdes med afseende på dylika afgifter, som ingå till staten. Något rimligt skäl, för att statsmagternas inbördes rätt att bestämma allmänna afgifter skall vara beroende af huru vida afgifterna ingå eller icke ingå till staten, torde nemligen ej kunna uppletas.

Med afseende derefter å tredje momentet af förevarande paragraf, enligt hvilket Konungen ej annorlunda än i enlighet med efter § 87 stiftade särskilda lagar skulle ega att meddela koncessioner å anläggning af jernvägar, kanaler, telegrafer eller liknande samfärdsanstalter af monopolieartad beskaffenhet, så torde en dylik föreskrift, om den öfver hufvud skulle kunna anses lämplig eller, så länge Kongl. Förordningen om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof af den 14 April 1866 är gällande, behöflig, icke böra införas i grundlagen utan i samband med antagandet af fullständiga lagar angående i fråga varande ämnen, ty i annat fall skulle någon anläggning af enskilda jernvägar, telegrafer etc. icke kunna ega rum, innan Konung och Riksdag kommit öfverens om förevarande lagars innehåll.

Hvad till sist beträffar § 89 Regeringsformen i den form, hvarensamma förekommer enligt motionärens förslag, eger den en lydelse, som ej lemnar rum för någon tvekan med afseende på den lagstiftningsmagt, som motionären velat tillerkänna Konungen. Under det nemligen vid föregående riksdagar väckta förslag om ändring i förevarande § framställt Konungens ekonomiska lagstiftningsmagt såsom den, der borde delas af Riksdagen, men deremot ansett den administrativa lagstiftningsmagten såsom en nödvändig beståndsdel af den verkställande magten, har motionären i det förslag, han framställt till ändrad lydelse af § 89 Regeringsformen, frantagit Konungen det väsentligaste äfven af hans administrativa lagstiftningsmagt och endast låtit honom behålla de delar af densamma, utan hvilka en styrelse öfver hufvud vore omöjlig. Enligt motionärens förslag skulle Riksdagen ega att gemensamt med Konungen stifta icke blott lagar och författningar, som röra rikets allmänna hushållning, utan äfven sådana, som bestämma *grunderna för allmänna inrättningar*

af alla slag. Gränsen mellan ekonomisk och administrativ lag må vara huru obestämd som helst, säkert är dock, att af denna senare klass af lagar en stor del äro rent administrativa. För denna sin åsigt eger Utskottet ett stöd i 1809 års Konstitutions-Utskotts uttalande, »att publika tjenster kunna lämpligen inbegripas under hufvudtiteln af allmänna inrättningar». Blefve motionärens förslag lag, skulle Konungen således t. ex. icke utan Riksdagens bifall kunna indraga en tjänst, som enligt hans åsigt vore obehöflig, eller inrätta en sådan, som han ansåg statens väl fordra, äfven om intet anslag af Riksdagen för densamma behöfdes. Att samhället skulle förlora på att ega en styrelse, som blefve i ordets egentliga mening blott »verkställande», derom är Utskottet för sin del öfvertygad. Beträffande åter den ekonomiska lagstiftningsmagt, som gällande grundlagsstadgande tillerkänner Konungen, har Utskottet redan vid föregående riksdagar uttalat såsom sin åsigt, att den visserligen ej i hela sin utsträckning, men dock till en viss grad bör delas af Riksdagen. Motionären åter fordrar, att hvarje lag, som angår Rikets allmännaushållning, skall stiftas af Konung och Riksdag gemensamt. Utskottet vidhåller emellertid sin förut uttalade åsigt, ty dels saknas allt skäl för att inskränka Konungens magt med afseende på sådana ekonomiska lagar, som icke ingripa i medborgarnes frihet, och dels fordrar samhällets säkerhet, att den verkställande magten eger rätt att, äfven med inskränkning af den enskildes fria åtgöranden, stifta sådana lagar, som afse att förekomma eller förmildra faror, som i den ena eller andra formen hota statens eller enskildes väl. Gränsen mellan den del af den ekonomiska lagstiftningen, som borde vara gemensam för Konung och Riksdag, och den del, som bör fortfarande ligga inom Konungens uteslutande magtområde, är emellertid icke lätt att på en gång draga, men man torde kunna hoppas, att den utveckling, vår konstitutionella praxis alltjemt undergår i den riktningen, att Riksdagens inflytande på den ekonomiska lagstiftningen mer och mer utvidgas, i en icke allt för aflägsen framtid skall hafva fortskridit så långt, att uppdragandet af en sådan gräns icke har någon större praktisk betydelse.

Såsom formella brister i § 89, sådan den enligt motionärens förslag skulle lyda, vill Utskottet anmärka, att bestämmelsen, om att Högsta Domstolens mening skall inhemtas endast rörande det, som är af civil- eller kriminallags natur, bort framställas såsom ett undantag från förfarandet enligt § 87 Regeringsformen, samt att stadgandet, att instruktioner, reglementen och föreskrifter, som Konungen utan Riksdagens hörande skulle ega utfärda, icke må stå i strid med gällande lagar och författningar, torde vara så mycket mera öfverflödigt,



som, oaktadt § 7 Regeringsformen icke beröres af motionärens förslag, i detsamma likväl uttryckligen bestämmes, att Konungen skall fatta sitt beslut angående dessa ämnen i Statsrådet.

Förutom dessa af Utskottet påpekade betänkligheter mot de särskilda delarne af motionärens förslag kan mot detsamma, såsom ett helt betraktadt, anmärkas, att Riksdagens arbete, för att på tillbörligt sätt fylla de nya kraf, förslagens antagande skulle ställa på Riksdagens verksamhet, i en sådan grad skulle komma att ökas, att den tid, hvar under Riksdagen under nuvarande förhållanden behöfver vara samlad, skulle visa sig alldeles otillräcklig. *Af göromål öfverhopade riksdagar och en försvagad konungamagt* blefve utan tvifvel det praktiska resultat, förslagens antagande skulle medföra. Då emellertid Utskottet icke häri kan finna en säker grundval för en lycklig samhällsutveckling, utan fast mera är af den åsigten, att de af 1809 års grundlags stiftare antagna principer för den svenska statsförfattningen i sina hufvuddrag böra kvarstå orubbade, såsom förenande konungamagts styrka med folkets frihet, får Utskottet hemställa,

att Herr J. G. Janssons förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 12 April 1886.

På Utskottets vägnar:

MAGNUS HALLENBORG.

---

*Reservationer:*

af Herr *Siljeström*: »Då obestridligt är, att den s. k. ekonomiska lagstiftningen omfattar frågor, som i afseende på sitt inflytande på medborgarnes välfärd och frihet äro af vida större betydelse än en stor

del af det, som hänföres under rubriken civil- och kriminallagstiftning, äfvensom faktiskt ingriper i den Riksdagen principiellt förbehållna beskattningsrätten;

då denna s. k. ekonomiska lagstiftning i en stor mängd fall gör intrång på både civil- och kriminallagstiftningens område, det senare till den grad att kunna för en obetydlig förseelse mot en ofta nog på godtyckliga grunder uppgjord författning ålägga höga böter och fängelse;

då det är uppenbart, att hvad som i det fallet varit möjligt i andra länder äfven måste vara möjligt i Sverige, det vill säga, att regeringens magtfullkomlighet kan inskränkas till utfärdandet, i trängande fall, af provisoriska förordningar, som endast gälla till nästa riksdag, då de af representationen fastställas eller förkastas;

då fordran på Riksdagens ovilkorliga rätt att deltaga i den ekonomiska lagstiftningen ingalunda, såsom man stundom hör orätt påstås, går ut på något obehörigt ingrepp i konungamagten, utan i verkligheten endast syftar att förekomma ett ensidigt fackmanna- och embetsmannainflytande;

då, i följd af allt detta, den af motionären ifrågasatta reformen otvifvelaktigt förtjenar att af representationen allvarligen öfvervägas;

så har jag, i likhet med flere andra ledamöter af Utskottet, yrkat, att Utskottet skulle företaga en sådan omarbetning af motionen, att ett, så vidt möjligt, tillfredsställande förslag till ändring af de ifrågasvarande grundlagsparagraferna, i den syftning motionären angifvit, kunde för Riksdagen framläggas. Då emellertid detta yrkande blifvit af Utskottets majoritet förkastadt, ber jag att mot Utskottets fattade beslut i detta afseende få anmäla min reservation, på samma gång jag reserverar mig mot motiveringen i sjelfva utskottsbetänkandet».

af Herrar *J. F. Carlsson, Johnson, Jönsson, Ljungman, Norén, A. Peterson och Farup*: »Obestriddigt torde vara, såväl att med bestämmelserna i Regeringsformens 57, 60 och 73 §§ afsetts, att beskattningen af svenska folket i vidsträcktaste omfattning skulle utöfvas af Riksdagen allena, som att den beskattning, hvilken i sjelfva verket under en eller annan form, med förment stöd af Konungens i 89 § Regeringsformen fastställda ekonomiska och administrativa lagstiftningsmagt, "utan Riksdagens fria vilja och samtycke" utöfvats af Kongl. Maj:t, står i en mer eller mindre tydlig strid med svenska folkets "urgamla" sjelfbeskattningsrätt, och i öfverensstämmelse med denna uppfattning, har motionären äfven med sin motion, tyckes det, i främsta rummet åsyftat att erhålla sådana tillägg till stadgandena i Regeringsformen, rörande beskattningsrättens utöfning, hvarigenom denna i enlighet med

syftet i åberopade 57, 60 och 73 §§ så fullständigt som möjligt komme att i verkligheten tillhöra *Riksdagen allena*. Detta mål står tvifvelsutan ock att vinna genom en fullständigt genomförd följdriktig tillämpning af 1809 års grundlagsstiftares uppfattning af svenska folkets rättighet att genom Riksdagen "sig sjelft beskatta" såsom en "*sjelfbeskattningsmagt*, som befäster och upprätthåller nationalrepresentationen" och "hvars vårdande följaktligen är icke blott för nationens välstånd utan äfven för dess frihet af yttersta vigt", och detta utan att man behöfver råka i strid med nämnde grundlagsstiftares uppfattning om att "*magten att styra*" bör "odelad tillkomma Konungen" och att "*den ekonomiska lagstiftningen*" bör vara "förbehållen den styrande magten, hvars enhet och hvars upphöjning öfver små intressen äro nödige, för att bringa hvarje särskild del af ett sammansatt statshushållningssystem till öfverensstämmelse med de öfrige delarne och med det hela" (Jfr Konstitutions-Utskottets memorial den 2 Juni 1809 med förslag till Regeringsform). Emot en sådan utveckling af den Riksdagen grundlagsenligt tillkommande beskattningsmagten bör ej heller kunna med fog anföras, vare sig att "dess praktiska resultat utan tvifvel skulle blifva af *göromål öfverhopade riksdagar och en försvagad konungamagt*", eller att "samhället" genom densamma skulle komma att "förlora på att ega en styrelse, som blefve i ordets egentliga bemärkelse blott verkställande", eller gå miste om en nu befintlig "säker grundval för en lycklig samhällsutveckling" m. m. dylikt.

I öfverensstämmelse med denna uppfattning torde alltså Utskottet hafva bort, med afstående från den ifrågasatta, men säkerligen ännu allt för stora svårigheter mötande omskapningen af 89 § Regeringsformen, söka att med anledning af motionärens förslag i öfrigt underkasta den 60 § Regeringsformen en omarbetning i en rigtning, hvars syfte närmare antydes af följande försöksvis framställda utkast:

## § 60.

1. Till bevillningar räknas tullmedlen, bränvinstillverknings- och andra accismedel, stämpelpappersmedlen samt hvad hvarje Riksdag dessutom särskildt såsom bevillning sig åtager. Ej må några allmänna afgifter, af hvad namn och beskaffenhet som helst, utan Riksdagens samtycke kunna förändras, tullen å spanmål allena undantagen. Ej heller må Konungen statens inkomster förpakta eller, till vinning för sig och kronan eller enskilde personer, några monopolier fastställa eller annorlunda än i enlighet med uti lag eller författning fastställda

grunder meddela koncessioner å anläggning af jernvägar, kanaler, telegrafer eller liknande samfärdsanstalter af monopolieartad beskaffenhet.

2. Särskilda afgifter för begagnande eller omedelbar förmån af statens inrättningar eller för påkallande af embetsåtgärd må af Konungen inom af Riksdagen bestämda gränser fastställas, dock att dylika afgifter, hvilka pålagts näring för bekostandet af anstalter till den sammans förkofran, äfven om de ingå till statsverket, blott få för det med dem åsyftade ändamålet användas. Konungen ege ock att fastställa de afgifter, som af kommuner, korporationer eller enskilde må upptagas för begagnandet af monopolieartade inrättningar till enskildes gemensamma nytta och beqvämighet.

### § 61.

Alla afgifter, som Riksdagen under de i mom. 1 af föregående paragraf nämnda titlar beviljat, skola utgöras intill slutet af det år, under hvars lopp den nya bevillningen af Riksdagen fastställd blifver».

af Herr *Hedin*: »Hvad angår första punkten i motionärens förslag, det ifrågasatta tillägget till § 57 Regeringsformen, så finner jag första delen deraf lika betänkelig som i dubbel mening omotiverad.

Motionären vill tillägga Kongl. Maj:t rätt att, inom vissa af Riksdagen bestämda gränser, »pålagga näring särskilda afgifter», att användas till den sålunda beskattade näringens förkofran. Jag frågar mig då helt naturligt, hvilka de näringar månne vara, få eller många, som antagligen skulle huggas med denna exceptionella beskattning. Men jag spørjer förgäfvets, emedan hvarken motionären uppgifvit, eller jag någonsin hört talas om, eller kan ens gissningsvis göra mig någon föreställning om, hvilka näringars förkofran borde på sådant sätt tillgodoses. Icke har man, mig veterligen, från näringarnas målsmäns sida hört önskningsor om sådana yrkesskatter till »anstalter» för deras bästa. Och svårigen lär man lyckas att öfvertyga dem om, att dylik åtgärd vore för dem helsosam. Dels torde de invända, att det är föga billigt, att vissa näringar skola främjas blott genom *yrkesavgifter*, som de sjelfva erlägga, medan andra näringar uppmuntras medelst bidrag af de *allmänna skatterna*. Dels torde de icke hysa ett oinskränkt förtroende till statsmagtens visdom att genom »anstalter», som de nödgas att betala, sörja för deras yrkens förkofran. Dels ock slutligen torde de ej heller känna sig fullt förvissade, att deras afgifter — om hvilkas användning icke de sjelfva, utan ena eller andra statsmagten eller båda i förening skulle ega att besluta — icke möjligen kunde, trots det

föreslagna grundlagsbudets välmenande ordalag, blifva använda till annat än det med dem åsyftade ändamålet, d. v. s. disponerade till bestridande af allmänna statsutgifter.

Hvad åter vidkommer andra och tredje punkterna, så finner jag dem visserligen oantagliga, sådana de af motionären framlagts, men har likväl påyrkat, att Utskottet, med godkännande till en del af deras syfte, måtte hänvisa dem till förberedande behandling i en af Utskottet tillsatt komité. Då jag reserverar mig mot det högloffiga Utskottets afslag å denna hemställan, hänvisar jag, i fråga om skälen för mitt yrkande, till min vid Utskottets utlåtande N:o 15 år 1885 fogade reservation.»

---